

מראי מקומות - מגילה

כד:

א. קטן פוחח מהו שיקרא בתורה

פרש"י, האם אמרי' דרק גדול אסור משום ולא יראה בך ערות דבר, אבל קטן אינו מוזהר, או דלמא לא פלוג רבנן. והק' הטורי אבן, אם זהו הטעם דאסור בגדול, משום איסור דלא יראה בך ערות דבר, א"כ מהי השאלה בקטן, הא איך אומרים לו "קרא", הרי זה נכלל באיסור ד"לא תאכילם", דאינו יכול ליתן בידים לקטן לעשות איסור [ולפי שי' הרשב"א בשבת דבאיסורים דרבנן אין איסור לא תאכילם א"ש, די"ל דאיירי במקומות המכוסים שאינם אלא ערוה מדרבנן]. ועוד, הא הגדולים מוזהרים מלראות ערותו בשעת התפלה. וכ' דאולי לקו' אלו י"ל דכוונת הגמ' לומר דאין ערותו ערוה בכלל, דמיירי בקטן דעדיין אין ראוי לביאה, ולכן השאלה הי' דאולי מ"מ לא פלוג רבנן. אבל כ' דמ"מ ק', דאם בפוחח יש ענין של ערוה, א"כ איך יכול פוחח [גדול] לפרוס על שמע ולתרגם, הא בזה ג"כ יש איסור של ולא יראה בך ערות דבר.

ולכן פי' הטו"א שאלת הגמ' באו"א, דיך לדון אם קטן מוזהר על כבוד הציבור או לא, וע"ז הוכיח מערום דאמרי' דגם קטן מוזהר בכבוד ציבור.

ב. ורבנן, אית לי' הנאה כר' יוסי וכו'

וע' בפיה"מ להרמב"ם ש"כ דאין הל' כר' יהודה, משום שאע"פ שלא ראה המאורות, מ"מ נהנה מפעולתם בעוה"ז [דהיינו החימום, וצמיחת אוכל, וכו']. והעיר השפת אמת דפירושו אינו כסוגיית הגמ' (אבל לכאן זה ל"ק כ"כ, שהרי כבר כ' התוס' יו"ט בפ"ה דנוזר משנה ה' דשייך לפרש המשנה דלא כהגמ', רק שלא לשנות הדין משום זה. אולם יש לעי', למה באמת הגמ' לא פי' כן, הרי זה לכאן ביאור זה יותר פשוט מהא דר' יוסי, ואולי דס"ל דצריך ליהנות מעיקר ההנאה של המאורות, דהיינו אורם, וצ"ע).

ג. כל זמן שאבוקה בידי וכו'

כ' האור זרוע (שבת סי' צ"ד) בשם ר' אליעזר בר יואל דהורה לסומא לברך על האש במוצאי שבת, כיון דנהנה מהאור במה שאחרים רואים אותו, וכגמרא [וכ' דאע"פ דאמרי' דאין מברכין על האור עד שנהנין ממנו, זהו רק במי שיכול ליהנות ממנו ממש, אבל סומא יכול לברך מיד].

ה. כהן שיש בידי מומין לא ישא את כפיו

אולם ע' בבית יוסף (או"ח קכ"ח, ל"א) דבמקום שנוהגים לשלשל הטלית על פניהם, אפי' יש כמה מומין בפניו ובידיו, ואינו דש בעירו, ישא את כפיו, דתו ליכא למיחש להיסח הדעת.

ה. סומא בא' מעיניו לא ישא את כפיו

מה שנקט בא' מעיניו, כ' הריטב"א שיש אומרים דסומא גמור אינו ראוי לנשיאת כפים, אפי' אם דש בעירו [ולא ביאר הטעם]. וי"א דכי נקט בא' מעיניו, היינו לרבותא בשאינו דש בעירו, שאינו יכול לישא את כפיו, אבל דש בעירו, אפי' בשתי עיניו מותר.

ו. האומר איני יורד לפני התיבה וכו'

כ' הרמב"ם (תפלה י', ה') דכל החשש הוא רק לתפלה זו, אבל לתפלות אחרות אין חוששין. אבל הראב"ד שם כ' דבתפלות אחרות גם חוששין שמא מין הוא. וע' בכסף משנה שהביא מש"כ הריב"ש (סי' רכ"ד) דטעמו של הרמב"ם הוא משום דכיון דאי"ז אלא חשש בעלמא, ואיננו רואין אותו שהוא מקפיד אלא בתפלה זו, א"כ כ"כ לא חיישין אף לתפלות אחרות, וע' מש"כ הלח"מ בזה.

ז. ציפן זהב ונתנה על בית אונקלי שלו וכו'

כ' הרשב"א דתפילין של ראש יכולין לתת אותם על כובעו או על כיסוי אחר של הראש, דהא בשל יד לא אסרו לתת אותם על הבית אונקלי שלו אלא משום לך לאות ולא לאחרים לאות, אבל בלא"ה מותר. והא דאמרי' דאין יכול ליתנו על המצנפת, אי"ז משום חציצה, אלא משום שאסור ליתן כלי אחר של מצוה על המצנפת.

ח. תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני

פרש"י במנחות (לה, ע"פ הגהת השטמ"ק) דהיינו הבתים עצמן. וע' ברא"ש (הל' קטנות, הל' תפילין סי' ט') שדייק מפרש"י דרק הבתים עצמן צריכין להיות מרובעות מהלמ"מ, אלא דנוהגין גם לרבע התפירה סמוך לבתים כדי שיהיו מהודקים יחד עם הבתים. וכ' המעדני יו"ט (שם, מ') "והוי יודע, שא"א לעשות שום מרובע בדיוק, אלא צריך שיכוין כפי האפשר לו לעשותו".